

Oponentura k referátu: Proměny Sahary v čase – zelená Sahara, rozšiřování na Z, J, turismus v pouštích, zajímavosti saharských pohoří, specifické kultury, Sahara není jen písek

Sahara je poušť rozkládající se na severu Afriky a její velikost je zhruba 9400 km². Podle některých názorů se jedná o největší poušť světa, ovšem obvykle bývá řazena na druhé místo po poušti, která pokrývá Antarktidu. Severní hranicí Sahary je pohoří Atlas a Středozemní moře, tudíž zde už poušť je prakticky na limitě své možnosti šíření, nicméně jižní hranicí je oblast Sahelu, v níž se právě poušť v dnešní době postupně rozšiřuje. Sahara je jedním z nejteplejších regionů světa, roční teplotní průměry přesahují 30°. V nejteplejších měsících teploty zde mohou vystoupit až nad 50°C a naopak v zimě může teplota klesnout pod bod mrazu. Podle World Wildlife Fund (2007) bylo jako rekord v jediném dni naměřeno zakolísání teploty od -0,5°C do 37,5°C. Podle téhož zdroje se totiž na Sahaře vyskytují horké větry, které při naplnění pískem mohou vytvořit písečné bouře, jež způsobují, že teploty vystoupají abnormálně vysoko.

Podle Gwina (2008) většinu času za posledních 70 tisíc let se Sahara podobala poušti, jak ji známe dnes. Nicméně zhruba před 12 tisíci lety kolísání zemské osy a další faktory způsobily, že sezónní monzuny se posunuly mírně na sever. Díky tomu se tedy na poušť dostaly nové deště. Bohatá povodí se rozprostřely napříč Saharou, od Egypta do Mauretánie, a s rozrůstající se zelení přišel do oblasti zvířecí život a nakonec i lidi (Gwin, 2008). Tomuto období se říká Zelená Sahara. Důkazem toho budiž archeologické nálezy kosterních pozůstatků, které jsou v poslední době nalézány v oblasti Gobero v Nigeru. Jedná se o pozůstatky dvou kultur, které obývaly oblast ne společně, nýbrž po sobě. Podle archeoložky Eleny Garcea (citováno z Gwin, 2008) se starší z těchto dvou kultur nazývá Kiffian, její život byl založen na rybaření a žila na území přibližně před 10 až 8 tisíci lety. Mladší z těchto kultur byla pak Tenerian, jenž Gobero obývala zhruba před 7 až 5 tisíci lety. Tato kultura se již více než rybařením zabývala lovem a především pastevectvím, přičemž chovaným zvířecím druhem byl dobytek (Gwin, 2008). Podle archeoložky Eleny Garcea (citováno z Gwin, 2008) je zajímavostí, že mezi těmito dvěma kulturami existoval vztah v tom, že Tenerian pohřbívali své lidi na hrobech Kiffian, jelikož jim tato místa přišla posvátná a pravděpodobně považovali Tenerian za své předky.

Před zhruba 6 tisíci lety začalo období dešťů ustávat, řeky postupně vysychaly, zanechávaly za sebou vyschlá řečiště vádí a v oblasti Sahary se znovu rozšiřovala poušť. Šíření pouště ovšem pokračuje i v dnešní době a jedná se takřka výhradně o šíření na jih, tedy v Sahelu, jak již bylo zmíněno výše. Podle Eden Foundation (1994) je dezertifikace proces, kdy za přispění člověka dochází k vyčerpání živin v půdě a snížení biologické produktivity. Podle stejného zdroje je v oblasti Sahelu hlavním důvodem tohoto procesu kácení a vypalování lesů a savan za účelem vyčištění země pro sezónní zemědělství. Farmáři pak pokračují v ničení zemědělských oblastí tím, že pár měsíců po sklizni pálí stébla, která na poli zbyla, a tím nechávají holé pole vystavené silným větrům až do příští setby. Tyto větry pak snadno odnášejí vrchní vrstvy půdy.

I přes svůj nevládný charakter, existuje na Sahaře turistika. Její možností nicméně omezené hlavně na krajní části pouště anebo na návštěvy oáz, případně krátkodobé výpravy do

vnitrozemí. Sahara je zajímavá jak z hlediska přírodních úkazů, tak z hlediska historických památek a lidských kultur, které oblast Sahary obývají.

Co se týká kultur, tak severní část pouště je v dnešní době z většinové části arabská. Arabové sem přišli v 7. a 8. století, jak se sem postupně od severovýchodu rozšiřoval islám. Druhou zásadní kulturou na Sahaře jsou Berbeři, kteří obývali většinu severní až střední Afriky, dokud jejich území nezabrali právě Arabové. Dnes jsou Berbeři k nalezení v enklávách severní Afriky mezi Araby a žijí se obvykle jako zemědělci. Ovšem berberské kmeny Tuarégů a Zenagů obývají oblasti více ve vnitrozemí a i v dnešní době jsou především kočovní pastevci. V jihozápadní části Sahary žijí pak Fulbové, kteří jsou údajně míšenci berberů a černochoů, tedy europoidní a negroidní rasy. Stejným způsobem se dají označit i Núbijci, kteří obývají jihovýchodní část Sahary.

Z přírodních útvarů, které mohou lákat turisty, se dají vyzdvihnout zejména pohoří na Sahaře. V první řadě je to tektonické pohoří Atlas na severozápadě, které ale na Saharu zasahuje jen svou malou částí zvanou Saharský Atlas. Dále jsou to sopečná pohoří ve střední části Sahary, mezi něž patří Tibesti v Čadu s nejvyšším vrcholem Sahary Emi Koussi (3 445 m n.m.), Air v Nigeru, Ahaggar v Alžírsku a Adrar des Ifoghas v Mali.

Zdroje:

- [1] GWYN, P. (2008): *Green Sahara*. [on-line na <http://ngm.nationalgeographic.com/2008/09/green-sahara/gwin-text/1>]
- [2] World Wildlife Fund (2007): *Sahara desert*. [on-line na http://www.eoearth.org/article/Sahara_desert]
- [3] Eden Foundation (1994): *Desertification: a threat to Sabel*. [on-line na <http://www.eden-foundation.org/project/desertif.html>]
- [4] *Wikipedia: Sahara* [on-line na <http://en.wikipedia.org/wiki/Sahara>]